

Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutus

Tegevusaruanne 2022

Sisukord

- I Organisatsiooni arendamine
- II Antidoping (testimine)
- III Koolitamine ja teavitamine
- IV Spordivõistlustega manipuleerimine
- V Väärkohtlemine (sporditurvalisus)
- VI Spordivõistluste turvalisus
- VII Siseriiklik koostöö (sh uurimistegevus)
- VIII Rahvusvaheline koostöö

I ORGANISATSIiooni ARENDAMINE

Eesti Antidopingu ja Spordieetika Sihtasutus (lühendina EADSE) põhikiri ja asutamisoskus kinnitati 06.09.2019, registrisse kanti 18.09.2019 **registrinumbriga 90014804**. Sihtasutus käsitleb enamasti spordi pahupoole probleeme, sh doping, kokkuleppemängud, väärkohtlemine, spordivõistluste turvalisus, spordieetika jm.

EADSE ja senise SA Eesti Antidoping (EAD) **ühinemine jõustus 22.09.2021** Tartu Maakohtu registriosakonna määrusega S 50128633 / 3.

1. Töötajad ja töökeskkond

2022.a. rakendati 0,75 koormusega juhtivuurija ning täiskoormusega sporditurvalisuse koordinaator. Detsembris olid EADSE-s täidetud järgmised koosseisulised töökohad (6,25):

- juhatuse liige 1,0
- testijuht 1,0
- koolitusjuht (koordinaator) 1,0
- sporditurvalisuse (väärkohtlemise ennetustegevuse) koordinaator 1,0
- bürooassistent 1,0
- sporditulemuste manipuleerimise ennetustegevuse koordinaator 0,5
- juhtivuurija 0,75 (sh 0,25 PPA-s)

Lisaks põhikohaga töötajatele tegutses töövõtu korras 10 testijat, 2 testija assistenti ja proviisor.

2022.a. laiendati EADSE kontoriruumi aadressil Sõjakooli 10 lisaboksi üürimise ning selle ühendamise ja sisustamise teel. Kokku on EADSE kontor nüüd kogupinnaga 144 ruutmeetrit, sh ruum töökoosolekute pidamiseks koos 8-kohalise koosolekulauaga. Lisaks on kasutada serveriruum testivahendite jm inventari ladustamiseks ja hoiustamiseks. Kindlustatud on 7- 8 kaasaegset kontoritöökohta ning 2 kaugtöö töökohta.

Käivitus **EADSE uurimisüksus**, kuhu kuuluvad juhtivuurija Remo Perli, ning uurimisse on kaasatud ka kaks EADSE koordinaatorit – Kalle Roos ja Ilona Kivisik, kellel mõlemal sellealane kogemus olemas.

2022.a. alguses esitati ERASMUS+ projekt, mis sai rahastuse, mille raames on planeeritud õppereisid Soome, Läti, Taani ja Norrasse, ADO-desse ja laboritesse, tagamaks rahvusvaheline koostöö. Projekt lõpeb 2023. detsembris. 2022. aastal toimusid õpiränded Soome (jätkukohtumine planeeritud jaanuaris 2023) ja Läti (Balti riikide koostöökohtumine, november).

II ANTIDOPING (TESTIMINE)

1. Testiplaani elluviimine

2022.a. koguti dopinguproove 354 sportlaselt (ei ole unikaalsed) ning WADA akrediteeritud laborisse (peamiselt Karolinska, Rootsi) analüüsimiseks saadeti 411 proovi (uriin ja veri). Keskmiselt testiti 6,8 sportlast igal nädalal (keskmiselt igal nädalal toimus 3,5 missiooni, millega koguti kokku 8 dopinguproovi).

Testiti 37 spordialal, mis on eelmise aastaga võrreldes 2 võrra enam – 2021-35; 2020-30; 2029-24.

Arvestades, COVID ei ole veel kadunud, ning dopingukontrolli osas kehtivad (hajutamise põhimõtte tõttu) vähendatud mahud, on peamiselt võistlussiseste proovide arv, eriti rahvusvahelised tellimused, vähenenud (2021.a. testiti kokku 463 sportlast, 544 proovi).

Registreeritud testibaasi (RTP) nimekirja ajakohastati kvartaalselt ning see on üleval EADSE kodulehel. RTP sportlaste arv püsis aasta jooksul 80 piirimail, sisaldades ka 18 rahvusvaheliste spordialaliitude jälgimise all olevat sportlast.

Dopinguvastaste reeglite rikkumisi (ADRV) 2022. aastal ei olnud.

Asukohainfo esitamise rikkumisi oli 12 (*Missed Test 9, Filing Failure 3*) 2021 – 11; 2020 - 9; 2019 - 22.

Rahvusvahelisele Spordiarbitraaži kohus CAS tegi 20.10.2022 otsuse, kus lükkas tagasi Heiki Nabi apellatsiooni talle 2021.a. määratud 2-aastase võistluskeelu kohta. H.Nabi kaebas CAS otsuse edasi (kus EADSE oli kostjaks) Šveitsi Föderaaltribunalile, kes oma 13.03.2023 otsusega lükkas samuti kaebuse tagasi. Seega jäi jõusse Eesti Dopinguvastase distsiplinaarkolleegiumi 2-aastane võistluskeeld.

2. Pekingi OM ettevalmistava testiplaani elluviimine (*ITA Pre-games expert group testing recommendations*)

OM-le minevad sportlased said testitud vastavalt ettekirjutustele. Kõik olümpiasportlased kuulusid ka hiljemalt nende koondisesse kinnitamisest alates Eesti/EADSE registreeritud testimisbaasi.

3. ITA, IBU, jt rahvusvaheliste ning Eesti spordialaliitude tellimuste elluviimine

2022.a. suuremad võistlused Eestis olid: 1) laskesuusatamise IBU MK-etapp märtsis Otepääl; 2) iluuisutamise juunioride MM aprillis Tallinnas; 3) Tallinna maraton septembris. Tellimusmahud RV võistlustel seoses COVID olukorra jätkumisega olid väga väikesed (kokku vaid 57 proovi).

Eesti tiitlivõistlustele tellis dopinguproove 28 spordialaliitu, EOK-le esitatud vastav aruanne,

4. Üleminek uutele testivahenditele (*LockCon*)

2022.a. jaanuaris võeti uriiniproovide kogumiseks kasutusele uued ja modernsed LockCon kitid. Aprillikuus võeti ka verevahendite osas kasutusele uued, keskkonna- ja kasutajasõbralikumad kitid. Nii sportlaste kui dopingukontrolliametnike (DCO-de) tagasiside neile on olnud positiivne. Uute vahendite kasutuselevõtt on tähendanud nii DCO-de väljaõpetamist kui ka sportlastele uute komplektide tutvustamist (teavitused meedias ja protseduuri käigus).

5. Üleminek paberivabale dopingukontrolli süsteemile (*paperless WADA DCO Central*)

2022 II kvartalis mindi üle paberivabale testimissüsteemile *DCO Central*, mis on WADA tasuta platvorm (äpp), mille rakendamine pole olnud probleemideta. Isegi kvartaalsed uuendused pole kõiki äpi vigu parandatud ning platvormi kasutamine on endiselt väljakutse. Väga ajamahukas on olnud DCO-dele kasutajatoe tagamine (testijuht) ning probleemide edastamine WADA kasutajatoele. Lisaks ühildumisprobleemidele on lisandunud teistlaadi käsitöö, sh äpi ja ADAMSi vormides erinev info, sportlastele tekkinud topeltprofiilid, dopingukontrollivormid (DCF-id) ei jõua laborisse otse, tuleb genereerida eraldi pdf'id, jne.

6. Juhendite täiendamine (vahendid ja e-vormid)

Seoses uute testivahendite kasutuselevõttuga on vajalik olnud koostada uued juhendid ja täiendada olemasolevaid protseduurireegleid. *DCO Central*'il kasutusjuhendit ega demoversiooni ei ole, selle on testijuht DCO-dele ise loonud/selgeks õpetanud.

Seoses WADA andmehaldussüsteemis sihtasutuse seniselt lühendilt „EADA“ uuele „EADSE“ ja/või „ESTCIS“ lühendile ülemineku, on täiendatud senised vorme ja trükitud uued.

2022.a. lõpus korrigeeris WADA mitmed 2021.a. kehtima hakanud juhendid, ning sellega seoses tuli jällegi teha rida täiendusi protseduurides.

7. Assistentide ja uute DCO-de koolitus/värbamisplaani väljatöötamine ja käivitamine

DCO-de ja assistentide koolitusjuhend on koostatud, 2022.a. akrediteeritud 3 assistenti. 2023.a. ootab ees DCO-de uus akrediteerimine järgmiseks 2 aastaks. Testijuhi, kes tegutseb ka DCO-na, enesetäiendus toimus ITA, iNADO, WADA, SUEK jt seminaridel.

8. Chaperone'ide süsteemi käivitamine ja täiendamine

EADSE kasutab sportlaste saatjate (*chaperone'* dena) varasemalt väljaõppe saanud vabatahtlikke. Vabatahtlikele antakse tänutäheks EADSE meene, ning neil on võimalik tulevikus saada dopingukontrolli assistentideks (järelkasvu tagamine), läbides vastav väljaõpe ja sooritades eksam.

9. Koostöö NAPMU ja teiste NADOdega

Koostöö toimib WADA akrediteeritud sportlaste bioloogilise passi uurimisüksuse NAPMU-ga, kes annab dopinguproovidele eksperthinnangud (sh ATF, ABP, steroidi- ja hematoloogiline pass).

Dopinguproove on Eesti sportlastele tellitud ka viibimisel teistes riikides, sh Taani, Norra, Soome, Holland, USA, Austria, Itaalia, Hispaania, Portugal.

Sõlmiti koostöökokkulepe UKR NADO-ga testimaks nende sportlasi, kes elavad/treenivad Eestis.

10. Dopingukontrolliametnike arendamine

EADSE on akrediteerinud 10 dopingukontrolliametnikku, kes töötavad iga-aastase käsunduslepingu alusel. Üheksal neist on ka kehtiv akrediteering ka *International Testing Agency*'st (ITA), ning neile on omistatud rahvusvaheline tiitel IDCO. Aasta jooksul toimus 3 testijate koolitusseminari - 27.05; 4.-5.08; 09.12. Lisaks individuaalsetele juhendamistele Ipad'ide ja *DCO Centrali* kasutuselevõtu teemal toimus tagasiside iga testimissiooni järgselt.

11. WADA Code Compliance küsimustiku täitmine

Augustis sai EADSE poolt täidetud iga 4 aasta tagant läbiviidav WADA küsimusitk. Tagasiside ja parandusettepanekud saabusid WADA-lt oktoobri lõpus, täiendamise tähtaeg 2023.a.

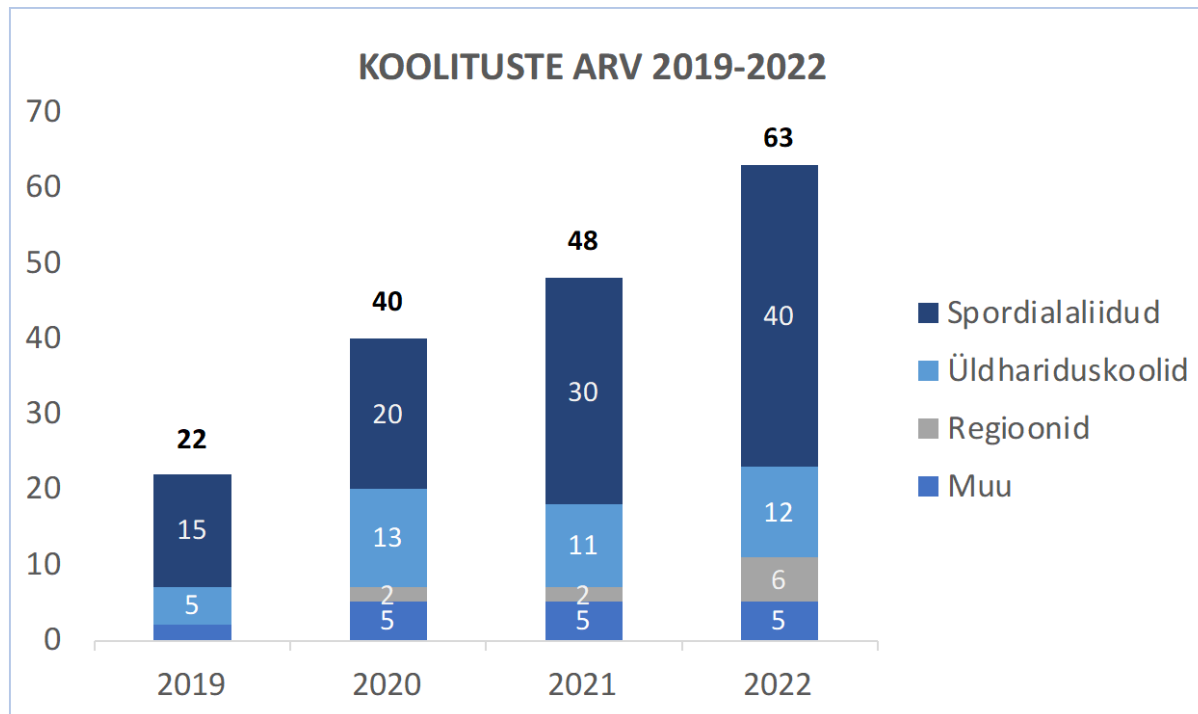
III KOOLITAMINE JA TEAVITAMINE

1. EADSE koolitused

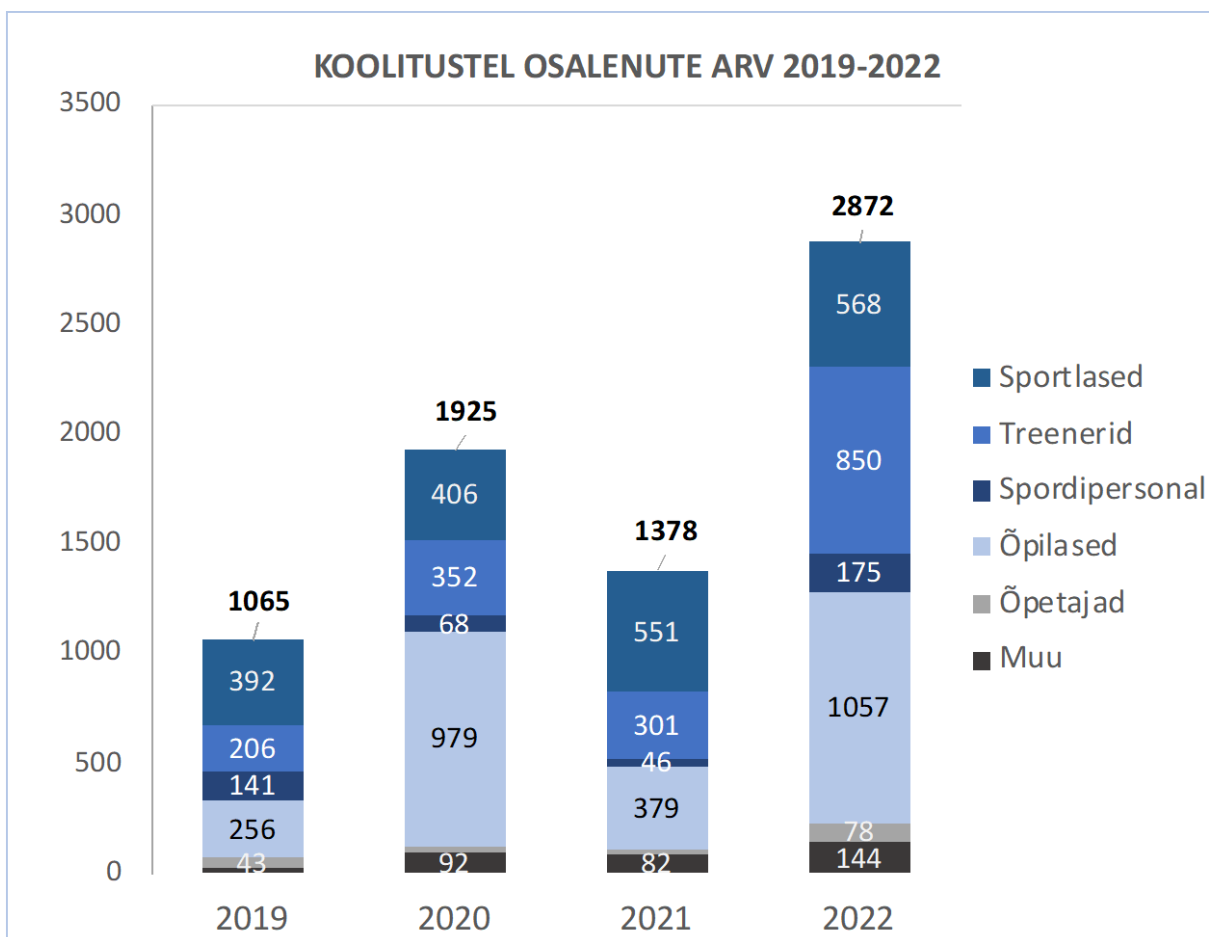
2022.a. viidi EADSE poolt läbi **63** kontaktõppe koolitust, sh 41 antidopingu/ausa mängu koolitust ning sotsiaalministeeriumi kaastoetusel 21 sporditurvalisuse (väärkohtlemise ennetamise) koolitust. Lisaks korraldas EADSE spordivõistlustega manipuleerimise ennetamise koolituse riskispordialade treeneritele jm tugipersonalile.

Toimunud 63-st koolitusest oli spordialaliitude tellitud 40. Antidopingu koolitustel esitleti mh ka 2023. aasta uuenenud WADA keelatud ainete ja meetodite nimekirja muudatusi. Lisaks toimus 6 regioonipõhist koolitust maakonna spordialaliitudele (Tallinn/Harjumaa, Tartumaa, Pärnumaa 2x, Võrumaa, Saaremaa) ja 2 koolitust spordiühendustele (Ühendus Sport Kõigile, Eesti Spordiajakirjanike Selts). 23.-30. septembril toimus Euroopa Spordinädal (*European Week of Sport*), mille raames viidi üldhariduskoolides traditsiooniliselt läbi külalistunde üle Eesti. 7.-12 klassi õpilastele toimus 12 koolitusel tutvustati lähemalt ausa mängu põhimõtteid ning spordipahede vastast ennetustegevust (doping, spordivõistlustega manipuleerimine). Lisaks telliti ka muudelt sihtrühmadelt (Pärnu Rotary Klubi, Eesti Kehalise Kasvatuse Õpetajate Liit, TÜ Väarikate Ülikool) veel 3 koolitust.

Kokku osales eelpool nimetatud koolitustel **2872** isikut, sh 568 sportlast, 850 treenerit ja 175 muud spordipersonali (spordijuhid, meditsiinipersonal), 1057 üldhariduskoolide õpilast, 78 õpetajat ning 144 muud kuulajat (Väarikate Ülikool, rotariaanid, lapsevanemad, spordiajakirjanikud). Lisaks kontaktõppele on sportlaste seas suurenenud ka veebipõhiste koolituste läbimiste hulk (WADA e-õppeplatvorm ADeL, EADSE antidopingu kursused).

Joonis 1. EADSE poolt läbiviidud koolitused perioodil 2019-2022

Joonis 2. EADSE poolt läbiviidud koolitustel osalejad perioodil 2019-2022

2. Veebipõhistel antidopingu kursustel osalemine:

- **WADA e-õppeprogramm ADeL jm kursused**

Registreeritud testimisbaasi (RTP) kantud tippspordlastel on alates 2021.a. kooskõlastatud EOK-ga kohustuslik läbida kaks WADA Anti Doping E-Learning koolituskursust: 1) *ADEL for International-Level Athletes* (3 h), 2) *ADEL for Registered Testing Pool athletes* (0,4 h). Viimast kursust on perioodil 2021-2022 läbitud 74 korral. Lisaks veel on olümpiasportlastele kohustuslikuna kursus „*ADEL for Olympic Games*“.

Inglisekeelset e-kursust „*Athlete and Athlete Support Personnel Guide to the List 2022*“ läbiti 437 korral.

Eesti Kergejõustikuliit on kasutab antidopingu ennetustöös Euroopa Kergejõustikuliidu (EA) eestikeelset e-koolituskursust „*I Run Clean*“, kus 2022.a. on kursuse läbinud 212 sportlast ja treenerit. Koolitustunnistus kehtib 2 aastat.

Lisaks on mitmed Eesti spordialaliidud (Eesti Rulluisuliit, Eesti Jalgratturite Liit, Eesti Laskesuusaliit, Eesti Saalihoki Liit, Eesti Võrkpalli Liit, Eesti Uisuliit) teinud kohustuslikuks antidopingu e-koolituse (kas oma spordiala rahvusvahelise alaliidu kursuse või WADA ADeL) läbimise 1) litsentsi taotlejatele 2) rahvusvahelistele tiitlivõistlustele minevatele sportlastele.

- **EADSE eestikeelne antidopingu e-kursus**

EADSE on koostöös Triagonal'iga välja töötanud eestikeelne antidopingu e-kursuse tööriistaks spordialaliitudele, kellele on antud tungiv soovitus teha e-kursuse läbimine kohustuslikuks kõikidele rahvusvahelistele tiitlivõistlustele pürgivatele noorsportlastele. Tunnistus kehtib 1 aasta.

2022.a. läbiti kursus **144** kasutaja poolt, sh 82 sportlast, 42 treenerit, 8 meditsiinipersonali, 9 sporditöötajat, 2 lapsevanemat.

3. Teavitustöö EADSE kodulehel ja Facebookis:

- **Postituste arv**

2022. aastal on EADSE kodulehel avaldatud 32 uudist ning EADSE Facebooki lehel **67** uudispostitust (2021 – 53).

- **Uudiste/FB postituste jagunemine tegevusvaldkondade järgi:**

Antidoping: 14/37

Sporditurvalisus: 7/16

Kokkuleppemängud: 3/4

Muu (EADSE töötajate tutvustus, ERASMUS+ õpiränne): 8/10

- **Ravimiotsing**

Jätkus ravimiotsingu süsteemi – Ravimiotsing, aadressil <https://eadse.ee/ravimid/> aktiivne kasutamine ja regulaarne uuendamine. EADSE-l on lepinguline proviisor, kes haldab Ravimiotsingu moodulit ning kes vastab EADSE-le laekunud päringutele ravimite, toidulisandite jm kasutamise riskide kohta, samuti koordineerib ravimite kasutamise eriloa andmise, TUE komisjoni, tööd. **2022. aastal tehti Ravimiotsingus ligi 12 000 päringut.** Populaarseimateks päringuteks olid Sudafed, Theraflu ND, Symbicort ja Ventolin, millest kaks viimast on keelatud nii võistlussiseselt kui -väliselt! Sudafed ja Theraflu ND sisaldavad aga mõlemad toimeainet nimega pseudoefedriin, mistõttu on antud ravimite tarvitamine samuti keelatud võistlussisesel ajal.

IV SPORDIVÕISTLUSTEGA MANIPULEERIMINE

EADSE täidab vastavalt Kultuuriministeriumi ja EADSE vahel sõlmitud halduslepingule riikliku kontaktpunkti ülesanded, sh:

1. Kogub ja edastab asjaomastele organisatsioonidele ja asutustele spordivõistlustega manipuleerimise vastase võitlusega seotud teavet;

EADSE-s on rakendatud 0,5 töökoormusega spordivõistlustega manipuleerimise ennetustegevuse koordinaator Kalle Roos, kes kogub vastavat informatsiooni ning vajadusel jagab teavet asjaomaste asutustega.

2. Koordineerib spordivõistlustega manipuleerimise vastast võitlust;

EADSE osales sisulise partnerina Kultuuriministeriumi poolt 2022.a. tellitud kokkuleppemängude leviku uuringu ja õigusliku analüüsi ettevalmistamise ja läbiviimise koordineerimisel.

EADSE on korraldanud regulaarselt seminare ja koolitusi, sh toimus 20.04.2022 kokkuleppemängude koolituse spordialaliitudele, mis on õppevideona järelvaadatav EADSE kodulehel.

Koostöös Sportradariga valmis 2022 lõpul kolmes keeles (EST, ENG, RUS) spordivõistlustega manipuleerimise teemaline e-koolituse platvorm, mis koosneb 8 moodulist: sissejuhatus, spordikihlveod, kokkuleppemängud, siseinfo, vale käitumine, enesekaitse, tagajärjed ja kokkuvõte. Koolituse läbimisel saab seda tõendava 1 akadeemilise tunni mahus tunnistuse.

Enne olümpiamänge kohustas EADSE koostöös EOK-ga olümpiasportlasi läbima ROKi kokkuleppemängude teemalise ingliskeelse e-koolituse.

Koostöös EOK-ga valitud ja ROK-i poolt kinnitatud ning koolitatud kokkuleppemängude ennetamise sportlassaadikuna (*IOC Believe in Sport Ambassador*) tegutseb Kert Toobal.

Eesti keelde on tõlgitud ROK-i spordivõistlustega manipuleerimise ennetamise koodeks ning koodeksi rakendamise näidisreeglid. EADSE on näidisreeglid on mugandanud, arvestades eesti spordi olukorda ning neid tutvustanud kõigile spordialaliitudele ja soovitanud tungivalt need rakendada.

2022. aasta lõpu seisuga on EOK liikmeks 68 spordialaliitu, kellest mingisugusedki reeglid spordivõistlustega manipuleerimise vastaseks võitluseks on rakendanud 44-l ning 24-l reeglid puuduvad.

3. Võtab vastu, koondab ja analüüsib teavet tavatutest ja kahtlastest, Eestis toimuvate spordivõistluste kohta sõlmitud kihlvedudest ning edastab vajaduse korral hoiatusi;

Koostöö Sportradari ja GLMS-iga (*Global Lottery Monitoring System*) saab EADSE automaatseid spordikihlveopanustamise hoiatusi ning manuaalseid raporteid kahtlasena tunduvate mängude kohta. Kahtlustest teavitatakse asjaomaseid spordialaliite. Alates veebruari algusest kuni aasta lõpuni sai EADSE GLMS-ilt automaatseid mängueelseid nn punaseid hoiatusi 26 ja kollaseid hoiatusi 111. Pärast mängu laekus raporteid 4 mängu kohta, kus oli tõsisemaid kahtlusi kokkuleppemängu kohta.

Sportradariga koostöölepingu järgi on alates 2021.a. oktoobrist Eestis jälgimise all jalgpalli, korvpalli, käsipalli, võrkpalli, jäähoki, sulgpalli, saaljalgpalli ja rannajalgpalli võistlused.

Sportradar edastas lisaks EADSE-le ühe kahtlase mängu raporti Läti korvpalliklubide vahel, mis edastati Läti kollegidele.

2022. aasta novembris alustas EADSE spordikihlveoturu monitoorimisel koostööd lisaks kahele eelmainitud organisatsioonile ka IBIA'ga (*International Betting Integrity Association*) ja *Genius Sports*'iga.

Pärast Venemaa sissetungi Ukrainasse kolis Eestisse seni Ukrainas toimunud lauatennise TT-turniir. Seda rahastab ja sponsoreerib rahvusvaheline kihlveokontor Stake.com, mille näol on tegemist Eestis ebaseaduslikult hasartmänge pakkuva veebisaidiga, millele juurdepääs on blokeeritud hasartmänguseaduse § 56 alusel. Eesti-poolne korraldaja on EADSE-ga korduvalt ühendust võtnud seoses nendega koostöös tegutsevatele mängijatele toimunud lähenemistega, et need meelega kaotaksid. Nimetatud turniiri teemat käsitleti EADSE esindaja algatusel ka EN *Macolin*'i konventsiooni allkirjastanud riike ühendavas *Group of Copenhagen*'i koosolekul oktoobrikuus.

EADSE on kohtunud Eesti Hasartmängude Korraldajate Liidu esindajatega ja koostöövorm on loodud läbi e-kirjade, kuid kuna spordikihlveod pole nende prioriteediks, siis on hetkel keeruline ka nendega suuremat ja sisulisemat koostööd teha.

4. Edastab teavet võimalike rikkumiste kohta riigiasutustele, spordiorganisatsioonidele või spordikihlvedude korraldajatele;

EADSE on edastanud kahtlaste mängude info asjaomastele spordialaliitudele ning ka spordikihlvedude korraldajatele. Lisaks on saadud info edastatud ka politseile.

5. Teeb koostööd kõigi organisatsioonide ja asjaomaste asutustega riigisisel ja rahvusvahelisel tasandil, sealhulgas teiste riikide kontaktpunktidega.

Riigisisene koostöö toimub arvukate spordialaliitudega, kultuuriministeeriumi, justiitsministeeriumi, Eesti Hasartmängude Korraldajate Liiduga ja Politsei- ja Piirivalveametiga. Rahvusvaheline koostöö toimub läbi *Group of Copenhagen*'i riikidega, kes on allkirjastanud Euroopa Nõukogu *Macolin*'i konventsiooni.

EADSE on EOK ja Rahvusvahelise Olümpiakomitee kokkuleppel spordivõistlustega manipuleerimise valdkonnas ka ROKi kontaktpunktiks (*Single Point of Contact* ehk SPOC) Eestis ning on osalenud mitmetel ROK-i poolt korraldatud seminaridel ja koolitustel, sh teinud EADSE-poolseid esitlusi.

V Väärkohtlemine (sporditurvalisus)

EADSE rakendas alates 01.08.2022 tööle täiskohaga sporditurvalisuse ennetustegevuse koordinaatori Ilona Kivisiku, kes jagab teavet asjaomaste organisatsioonide ja asutustega.

05.01.2022 sõlmiti EADSE ja EV Sotsiaalministeeriumi vahel **koostööleping** vägivallaennetuse koolitusprogrammi rakendamiseks. Selle programmi raames

1. Töötati välja õppekava „Turvalise ja üksteise arengut toetava keskkonna tagamine spordis“;
 2. Töötati välja näidisjuhend „Vaimset, füüsilist või seksuaalset turvalisust ohustavate olukordade ennetamise ning juhtumitele reageerimise, teavitamise ja lahendamise kodukord“, mida levitati EOK infotunnis ja otsepostituse teel spordiorganisatsioonidele. Oodatavalt peaksid viimased EADSE näidisjuhendi alusel kehtestama oma sisesed käitumisreeglid/korra (EADSE-le teadaolevalt on juhatause tasemel kodukorra vastu võtnud Ratsaspordiliit; Kergejõustikuliit; Karateföderatsioon; Eesti Võimlemisliit). Jätkuvad konsultatsioonid ja koostöö ka teiste spordialaliitude kodukordade kehtestamiseks.
 3. Osaleti 07.09.2022 spordis väärkohtlemise teemalisel ümarlaulal Õiguskantsleri büroos, kus EADSE 2021.a. juhend sai kõrge hinnangu, samuti 2022.a. jätkutegevused
 4. 2022. novembris viis EADSE käitumisjuhendisse sisse seadusandluse muudatusest tulenevad uuendused (seksuaalne enesemääramaise vanusepiir 16 aastat; taustakontrolli kohustus lastega töötava isiku suhtes) ning trükkis jaotamiseks uue partii (1000 tk eesti ja 500 tk vene keeles). Ideaalis peaks igal spordiorganisatsioonil olema antud juhend käepärast ja esmaseks alusmaterjaliks teema avamisel ja käsitlemisel.
 5. 2022.a. novembris kujundas (eesti ja vene keeles) ja trükkis (1000 ex eesti keeles) EADSE plakati „Turvalise spordi nimel“ levitamiseks spordiklubides ja spordisaalides jm. Kujundus on ka landscape-formaadis kuvamiseks reklaamiekraanidel.
 6. Spordialaliitudele ja maakonna spordialaliitudele tehtud vägivallaennetuse ja sporditurvalisuse tagamise koolituste arv 2022. aastal oli 21 (kokku min 80 ak tundi). Koolituste läbiviimiseks olid kaasatud Brit Tammiste (Justiitsministeerium), Juta Petersoo (EJL), Kristel Kiens ja Ilona Kivisik.
 7. Koostöökohtumistel 44 spordialaliiduga, lepiti kokku väärkohtlemise koolitus- jm ennetustegevused ja määrati kontakt(usaldus)isikud.
- EADSE liitus Eesti Eriolümpia peasekretäriaga koostöös nende ERASMUS+ projektiga, mille käigus töötatakse koostöös erinevate riikidega välja erivajadustega inimeste sportimise sporditurvalisust puudutavad poliitikasoovitused. Riigisisene koostöö toimub erinevate organisatsioonidega, sh spordialaliitudud, sotsiaalministeerium, kultuuriministeerium, justiitsministeerium, PPA, lastekaitse, sotsiaalkindlustusamet/lasteabi jne.
- Kuna sporditurvalisust puudutavate koolituste maht ja teemade ring täieneb, siis ka koordinaator ise I. Kivisik täiendas ennast EOK koolituskursusel „Arenget toetav koolitaja“. Lisaks õpib ta distantsõppes TLÜ sporditeaduste magistriõppe II kursusel, kus valitud magistr töö teema ühtib sporditurvalisuse temaatikaga.

VI Spordivõistluste turvalisus

1. Koostöö Kultuuriministeeriumiga.

Kultuuriministeerium toel asutas Eesti Olümpiakomitee 2019. aasta septembris Eesti Antidopingu ja Spordieetika SA (EADSE), kelle üks põhikirjalisi eesmärke on muuhulgas aidata kaasa spordivõistlustel osalejate turvalisuse tagamisele. 2020. aasta lõpus toimus ka kohtumine EADSE, PPA ja Kultuuriministeeriumi esindajate vahel, kus arutati antud konventsiooni ja konventsiooni rakendamist. 01.02.2020 jõustus Eesti Vabariigi suhtes „Jalgpallivõistlustel ja teistel spordiüritustel turvalisuse, julgeoleku ja teenindamise lõimitud lähenemisviisi käsitlev Euroopa Nõukogu konventsioon“. Antud konventsiooni ratifitseerimise seletuskirjas on nenditud, et eraldi antud strateegiat ei ole, kuid osapooled juhivad Eestis kehtivad õigusaktidest (spordiseadus,

korraaitsevad), samuti kohaliku omavalitsuse üksuste õigusaktidest, mis reguleerivad spordiürituse korraldust ja kooskõlastusprotsessi. Antud meetmeid hinnati tol hetkel piisavaks. Lisaks toodi antud seletuskirjas välja, et „Politsei- ja Piirivalveametil hetkel kirjalikku strateegiadokumenti sporditurvalisuse suhtes ei ole ning amet juhendub oma tegevuses spordiseadusest, EL jalgpalli käsiraamatust ja teistest rahvusvahelistest dokumentidest, sh EL ja Euroopa Nõukogu erinevad soovitusel jne.

2. Planeeritud tegevused 2022. aastaks olid EADSE tegevuskavas järgmised.

2.1. Spordivõistluste turvalisuse Euroopa konventsiooni T-S4 temaatika teadvustamine ning koostöö osapooltega (sh Euroopa Nõukogu, konventsiooni (juht)organid, KuM, spordialaliidud, politsei, omavalitsused jt), teavitustegevus spordiorganisatsioonides jm.

2.2. Koostöö spordialaliitudega (koolitus, nõustamine) konventsiooni sätete rakendamiseks.

Seni on teema kaetud Eesti Jalgpalli Liidu, politsei ja kultuuriministeeriumi koostööna. EADSE-t EN konventsiooni ja Eestis toimuvasse pole kaasatud ega kutsutud. Peale jalgpalli pole teised spordialad konventsiooniga kursis ega pole midagi ette võtnud. Kavas on korraldada osapoolte ajurünnak, sh EADSE(le) ootuste, koha ja tegevuste kokkuleppimisel.

VII Siseriiklik koostöö (sh uurimistegevus)

Tuginedes 2020. aastal käivitatud **spordialaliitudega koostöökohtumiste** praktikale alustati uut koostööringi, sh koostati 2022.aast EADSE nõuete ja ootuste dokument spordialaliitudele.

Kohtumiste eel täitsid spordialaliidud kõiki EADSE valdkondi sisaldava nn

„enesekontrollinimekirja“, mille alusel toimus olukorra ja koostöö ülevaade ning sõlmiti uued kokkulepped. Spordialaliitude tagasiside on olnud positiivne - sellest dokumendist on abi, et mõista, kus ja millised on koostöökohad, ning millega spordialaliit peaks omalt poolt tegelema (sh lisama oma alusdokumentidesse EADSE valdkonnad jms). Kokku toimusid kohtumised ja sõlmiti kokkulepped 44 spordialaliiduga.

Põhjused, et 2022.a. pole tuvastatud ühtegi dopingukontrolli positiivset leidu ega muud dopinguvastaste reeglite rikkumist, pole ka antidopinguteemaline **uurimine** olnud mahukas. Tegeletud on laekunud või saadud vihjetega, kogudes ja süstematiseerides saadud informatsiooni.

Seevastu on EADSE-le laekunud arvukalt kaebusi, päringuid, vihjeid jm informatsiooni võimaliku spordieetika, väärkohtlemise ja hea juhtimistava rikkumiste kohta. Juhtivuurija koostöös juhatuse liikme ja EADSE koordinaatoritega on teemast ja uurimise vajadusest tulenevalt moodustanud juhtumite töögrupid. aasta jooksul on EADSE poole pöördunud juhtumitega tegeldud vähemalt 20 spordialal (sic!), teemadeks eri liiki väärkohtlemine, treenerite poolsed eetikakoodeksi rikkumised, sportlaste ebasportlik käitumine, konfliktid, sh spordialaliidu juhtimisotsuste üle, Hea juhtimistava rikkumised spordiorganisatsioonides, kokkuleppemängude kahtlused jm.

-

VIII Rahvusvaheline koostöö

EADSE töötajad osalesid iNADO, WADA, Euroopa Nõukogu (sh *CAHAMA, T-Do, Copenhagen Croup, T-4*), Rahvusvahelise Olümpiakomitee jt rahvusvaheliste organisatsioonide töökoosolekutel ja koolitustel.

Esitati antidopingu valdkonna Euroopa Nõukogu iga-aastane ja WADA üle 4 aasta täidetav. *Code Compliance* küsimustik-aruanne. Tagasiside ja parandusettepanekud saabusid WADA-lt oktoobri lõpus, täiendamise tähtaeg jaanuar – september 2023.

ERASMUS+ koostöö

EADSE osaleb perioodil 2021-2023 Euroopa Liidu ERASMUS+ koostöö raames Suurbritannia, Kreeka, Portugali, Hollandi, Serbia ja Soome ülikoolidest ja terviseasutustest partneritega projektis „*Developing Positive Interventions against Performance Enhancement Drug Use in Recreational & Grassroots Sport – MINDFUL MUSCLES*“.

Projektil on kolm põhieesmärki:

1. Selgitada välja tõenduspõhised mõjutusvahendid ning nende abil tõsta harrastussportlaste igakülgset teadlikkust ohtude osas, mis kaasnevad sportlikku sooritusvõimet parandavate keelatud ravimite (ainete) tarvitamisega;
2. Hinnata olemasolevaid ja töötada välja uusi veebipõhiseid enesejuhtivaid koolitusprogramme nii harrastussportlastele kui nende juhendajatele;
3. Töötada välja WADA ja riiklike dopinguvastaste organisatsioonide (NADO-de) nõuetele ja vajadustele vastav innovatiivne ja tugevustel põhinev dopinguvastase koolitustegevuse poliitika ja praktikasoovitused.

EADSE tegi 2022.a. koostööd kokkuleppemängude ennetustegevust edendava **CSCF Sport Integrity Group**’ga nende ERASMUS+ programmis *IntegriSport 2,0* ning osaleb partnerorganisatsioonina uues, 2023.a. käivitavas ERASMUS+ projektis **IntegriSport 3.0**.

ERASMUS+ poolt rahastatud *IntegriSport* projekti eesmärgiks on hõlbustada rahvusvahelist koostööd ja tugevdada partnerorganisatsioonide suutlikkust võidelda spordivõistlustega manipuleerimise vastu. EADSE *IntegriSport 3,0* partneriteks on Austria, Kreeka, Hispaania, Rumeenia ja Bulgaaria kolleegid. Antud projekt jätkub kolmanda lainena ning kannab seega nime *IntegriSport 3.0*. Spordivõistlustega manipuleerimise vastu võitlemine peab kaasama ka õiguskaitseorganeid ja õigusasutusi, sest neil on volitused manipuleerimisega seotud kurjategijaid kohtu alla saata ja karistada, mis spordi juhtorganitel puudub.

Koostas Henn Vallimäe

31.03.2023

Allikad: Triin, Lepp, Marit, Jukk, Kalle Roos, Ilona Kivisik, Remo Perli